

ترجمه انگلیسی این مقاله نیز با عنوان:
Investigating the Effects of Lifestyle on the Spatial
Organization of Contemporary Iranian Houses (Case study:
Living Spaces in Pahlavi-era Houses in Urmia, Iran)
در همین شماره مجله به چاپ رسیده است.

مقاله پژوهشی

واکاوی تأثیر سبک زندگی بر سازمان فضایی خانه‌های معاصر ایران (نمونه موردی: فضای نشیمن در خانه‌های دوره پهلوی ارومیه)*

سحر کریم‌زاده^۱، محمدرضا پاکدل فرد^۲، بابک مطیعی^{۳*}، رسول درسرخوان^۴

۱. دانشجوی دکتری معماری، واحد بین الملل ارس، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

۲. دانشیار، گروه معماری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

۳. استادیار، گروه معماری، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران.

۴. استادیار، گروه شهرسازی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۱/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۱۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۱۶

چکیده

بیان مسئله: سبک زندگی به معنایی است که در آن عوامل زیستی، اجتماعی-فرهنگی و اقتصادی بایکدیگر تعامل داشته و تأثیرات عمیقی بر الگوهای زندگی افراد جامعه دارند. یکی از نمونه‌های این تعامل، کیفیت محیط زندگی و سازمان فضایی است که به تبع آن معماری خانه تحت تأثیر قرار می‌گیرد.

هدف پژوهش: هدف اصلی این پژوهش واکاوی تأثیر سبک زندگی بر سازمان فضایی خانه‌های دوره پهلوی با تأکید بر فضای نشیمن در خانه‌های شهر ارومیه است.

روش پژوهش: این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی است و در دو سطح کتابخانه‌ای و میدانی انجام شده است. در این راستا ۱۸ نمونه از خانه‌های ارومیه به صورت نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس جهت تحلیل انتخاب شده‌اند. **نتیجه‌گیری:** نتایج این پژوهش نشان می‌دهد با گذر زمان، فضاهای مختلف خانه‌ها تغییر کرده‌اند. اتاق‌ها به نشیمن، خواب و ناهارخوری تبدیل شده‌اند و برونگرایی به جای درونگرایی ظاهر شده است. الگوی پلان اوایل دوره پهلوی شامل حیاط مرکزی و اتاق‌هایی با دسترسی از طریق راهروها بود، بعداً حیاط به فضایی مجزا تبدیل شد و نشیمن نقش اصلی را به عهده گرفت. فضای نشیمن با فضاهای دیگر ادغام شده و تزئینات آن‌ها شامل دیوارهای روشن، فرش، کف سیمانی و مصالح گچی بوده است. نشیمن‌های این دوره، مستطیل شکل و دارای درب جداکننده بوده و با اتاق خواب، پذیرایی، آشپزخانه و حیاط همجواری داشته‌اند. فعالیت‌های مختلفی مانند استراحت و غذاخوردن در نشیمن انجام می‌شده است و ارتباط آن با فضای باز از طریق بالکن، تراس و حیاط بوده است این نتایج نشان می‌دهند طراحی فضا و چیدمان فضایی تحت تأثیر سبک زندگی و فرهنگ ساکنین بوده و شناخت ویژگی‌های آن برای بهبود سبک زندگی ضروری است.

واژگان کلیدی: دوره پهلوی، سازمان فضایی، سبک زندگی، نشیمن.

مقدمه

کنارهم قرار داده و کلیتی به نام سازمان فضایی شکل می‌دهد. سازمان فضایی مانند یک شبکه نامرئی عمل می‌کند که تمامی ریزفضاهای یک خانه را دربرمی‌گیرد و از یک سو به سازمان فضایی کلان متصل است که فضاهای شهری و واحدهای همسایگی را مدیریت می‌کند و از سوی دیگر، نظام ارتباطی بین عناصر داخلی فضا را تنظیم می‌کند. بنابراین، این شبکه نه تنها بخشی از یک سیستم بزرگ‌تر (شبکه فضایی کلان) است، بلکه به روابط خرده نظام‌های فضایی (ریزفضاها) نیز

سازمان فضایی به شبکه‌ای اشاره دارد که نحوه ارتباط و چیدمان فضاها و توده‌ها را مدیریت می‌کند. این شبکه فضاها را

* این مقاله برگرفته از رساله دکتری «سحر کریم‌زاده» با عنوان «واکاوی بازتاب فرهنگ غربی برطور سبک زندگی و تأثیر آن بر معماری مسکونی (نمونه موردی: خانه‌های دوره پهلوی ارومیه)» است که به راهنمایی دکتر «محمد رضا پاکدل فرد» و دکتر «بابک مطیعی» و مشاوره دکتر «رسول درسرخوان» در سال ۱۴۰۳ در دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بین الملل ارس، تبریز، ایران، به انجام رسیده است.
** نویسنده مسئول: Babak.motiei@iau.ac.ir, ۰۹۱۴۴۴۱۴۲۶۱

اصلی‌ترین شاخصه‌های معماری معاصر تنوع‌گرایی، کثرت‌گرایی، التقاط و تعدد دیدگاهی است. گرایش به سمت دیدگاه جهانی با انفصال از گذشته و تاریخ صورت گرفته است و در اکثر موارد بدون آگاهی‌های نظری و شناخت مفاهیم بوده است و به تقلیدی کورکورانه بدل شده است که نتیجه آن، معماری التقاطی بی‌هویت شده است (Yazdani Rostam & Khalilian, 2021, 1). این برهه از تاریخ، دوره تعارض ارزش‌ها، افکار، نظریه‌ها، ایده‌های معماری و تنوع در روندها و سبک‌های معماری و شهرسازی است. این تنوع و تضاد، تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارند که در معماری نیز پدیدار شده‌اند. در دوره پهلوی تحولات گسترده‌ای در به‌کارگیری شیوه‌های معماری بین‌المللی و بومی - سنتی به‌وجود آمده است که نتیجه آن پیدایش سبک هویت محورگرایی (Monumental) است. بنابراین طرح‌های دل‌باز و رعایت محرمیت فضاهای بیرونی و اندرونی و رعایت اصول و ارتباطات در دوره پیش از پهلوی اول و دوم تبدیل به معماری سردرگم و پریشان شد. نادیده‌انگاشتن و عدم آگاهی از نیازهای ساکنان و همچنین عدم توجه به شیوه زندگی آن‌ها، باعث بروز مشکلاتی مانند از دست دادن هویت فرهنگی و مکانی، کاهش رضایت و تغییر در رفتارهای اجتماعی ساکنان شده است. به همین دلیل، به مطالعه ابعاد مختلف فضاهای سکونت‌ی که تحت تأثیر پدیده‌های مختلف جامعه قرار می‌گیرند، توجه می‌شود. به گونه‌ای که با تغییرات بنیادی در نحوه زیست اعضای جامعه، سبک زندگی نیز دگرگون می‌شود و این تغییرات در معماری مسکن به تناسب نیازها و خواسته‌های جدید شکل می‌گیرد. این تغییرات ارتباط مستقیم با معماری دارند. با توجه به شیوه زندگی، می‌توان تغییراتی در طراحی و ساخت فضاها ایجاد کرد تا با نیازها و ارزش‌های فرهنگی جامعه سازگاری داشته باشند؛ بنابراین، بررسی و درک عوامل مکانی و فرهنگی بر معماری تأثیر می‌گذارند، می‌تواند به بهبود و توسعه مناسب در طراحی و ساخت فضاها منجر شود.

هدف این پژوهش واکاوی چگونگی تأثیر سبک زندگی بر سازمان فضایی خانه‌های معاصر ایران با تمرکز بر فضای نشیمن در خانه‌های دوره پهلوی در شهر ارومیه است. در راستای هدف و سؤال پژوهش، ابتدا به پیشینه پژوهش پرداخته شده است. سپس روش پژوهش توضیح داده شده و در ادامه، در بخش مبانی نظری، به بررسی معماری پهلوی و تحولات این دوره پرداخته شده است. همچنین به موضوع سبک زندگی و ارتباط آن با معماری خانه و سازمان فضایی خانه توجه شده است. در بخش پایانی مبانی نظری، توضیحاتی درباره فضای نشیمن ارائه شده است. در بخش یافته‌ها نیز، نگارندگان به معرفی و تحلیل خانه‌های ارومیه، با توجه به هدف و سؤال پژوهش، پرداخته‌اند.

سؤال پژوهش: چگونه سبک زندگی بر سازمان فضایی و طراحی فضای نشیمن در خانه‌های دوره پهلوی ارومیه تأثیر گذاشته است؟

ساختار می‌بخشد (Haeri Mazandarani, 2009, 173). ساختن خانه بدون وجود نظم و سازمان حاصل از نشانه‌ها و عناصر ماندگار معماری، بسیار دشوار است. از دید ما، ایجاد فضایی با هویت خاص موضوعی است که نیازمند توجه جدی است؛ زیرا در حال حاضر برای بسیاری از مردم، خانه‌هایی بی‌هویت و نامشخص در حال طراحی و ساخت است (Mises, 2015, 167). نقش خانه به‌عنوان مهم‌ترین مکان زندگی بشر برای فراهم کردن محیطی سازگار با روش زندگی انسان بسیار مهم است. امروزه و با گسترش سبک ساخت‌وساز بی‌هویت، همه ساخت‌وسازها یکسان شده‌اند و به دلیل نادیده گرفتن نیازهای کاربران، مشکلاتی مانند کاهش رضایت، از میان رفتن هویت فرهنگی و مکانی و تغییر در رفتارهای اجتماعی ساکنین ایجاد شده است. معماری ایران همواره از روندی مشخص و استمرار برخوردار بوده و با دوره‌های قبل و بعد از خود رابطه‌ای منطقی داشته است. نخستین تغییر و تحولات در معماری ایران بیشتر در هنرهای مانند نقاشی و تزئینات نمود پیدا کرده است. با این حال، آغاز دوره گذار در معماری ایرانی را باید به دوره قاجار نسبت داد؛ دوره‌ای که این تغییرات در دوران پهلوی اول و دوم بیشتر شد (Yazdanfar & Faryabi, 2021, 198). در این سه دوره، معماری ایران تضعیف شده و اقتباس، تقلید و نهایتاً التقاط‌گرایی در معماری ایران آغاز شد. معماری ایران در گذشته، از ابتدا تا دوره قاجار، تحولات و تغییرات زیادی را تجربه کرده است اما از آن زمان به بعد، به دلیل آشنایی با فرهنگ غرب، معماری سنتی با معماری غربی دچار تقابل گشت. واژه (معماری معاصر) به دوره پهلوی اشاره دارد که عصر تحول معماری ایران است و از بسیاری جهات قابل تأمل است. در دوره پهلوی، از یک‌سو تمایل به جهانی شدن معماری و از سوی دیگر توجه به طراحی ایرانی یا به عبارتی ملی‌گرایی در عرصه معماری وجود داشت. در این دوره، تقلید از معماری غرب با سرعت بیشتری پیش رفت (Elahizadeh & Sirousi, 2014, 34)، به طوری که استفاده از الگوهای تکرارشونده معماری در فرم، تزئینات و کیفیت ساخت‌وساز و مصالح نشان از ملی‌گرایی در معماری عصر پهلوی دارد. دوره پهلوی دوم زیر نظر حکومت محمدرضا شاه، در مقایسه با دهه‌های ۵۰، ۶۰ و ۷۰ میلادی، یکی از دوره‌های مهم تاریخ معاصر جهان از نظر تحولات فکری و فناوری بوده است و طبیعتاً بر ایران آن زمان نیز تأثیرگذار بوده است. با آغاز کار دولت نوآور رضاشاهی، پروژه نوسازی آغاز شد (Kami Shirazi et al., 2018, 34). رضاشاه می‌دانست یک راه خارج شدن از موقعیت پرهرج و مرج آن دوره، ایجاد اصلاح و مدرنیزه‌سازی در تمام عرصه‌ها است. وجود افراد باسوادی که در غرب تحصیل کرده بودند در کنار شاه به‌عنوان افرادی که می‌توانستند بسیاری از برنامه‌های مدرنیزه‌سازی را پیاده کنند یکی از شاخص‌های اصلی این دوره است (هدایت، ۱۳۴۴).

پیشینه پژوهش

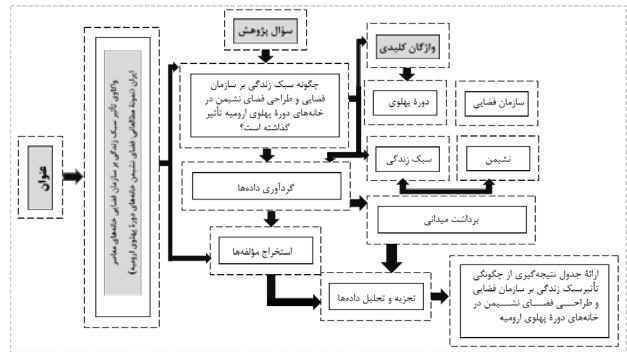
رضائی و همکاران (Rezaei et al., 2022)، در مقاله «تحلیل و ارزیابی معماری خانه‌های ایرانی در دوره پهلوی اول و دوم ۱۳۰۴-۱۳۵۷»، به این نتیجه دست یافتند که معماری ایران در اواخر دوره قاجار و آغاز دوره پهلوی به هرج و مرج و آشفتگی دچار شد. معماری پهلوی، شاهد احداث هم‌زمان ساختمان‌هایی بود که هر کدام نماینده یکی از مکاتب فکری مشخص از تاریخ ایران بودند. یونسی و همکاران (Younesi et al., 2023)، در پژوهشی بازتاب تحولات سبک زندگی در معماری خانه‌های طبقات شغلی شرکت‌های نفتی ایران را قبل از دهه ۵۰ بررسی کردند، براساس نتایج این پژوهش تغییرات در مؤلفه‌های مصرف، فراغت، فرهنگ و هویت بیش‌ترین تأثیر را بر سبک زندگی ساکنان شرکت شهر نفتی آبادان گذاشته است. هندو و همکاران (Hendou et al., 2021)، در پژوهشی به بررسی تأثیر تغییرات نظام فضایی خانه‌های مشهد بر سبک زندگی معاصر پرداخته‌اند، نتایج پژوهش حاکی از آن است که در دوره پهلوی اول و نیمه اول پهلوی دوم، تغییرات بیشتری در فضای بازماند حیاط، تراس و ایوان صورت گرفته است و کم‌ترین تغییرات مربوط به فضای نشیمن و اتاق است. اما از نیمه دوم پهلوی تاکنون، توجه به فضای درونی و به‌خصوص فضای عمومی و نیمه‌عمومی مانند نشیمن و پذیرایی افزایش یافته است. احسانی اسکویی و مهدی‌نژاد (Ehsani Oskouei & Mahdinejad, 2024)، در مقاله خود به بررسی تدوین مدل مفهومی تبیین‌کننده کیفیت‌های طراحی اتاق‌های واحدهای مسکونی آپارتمانی مرتبط با سبک زندگی زنان جوان ایرانی پرداخته‌اند، براساس نتایج این پژوهش شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی فعلی در جامعه ایرانی، باعث شده تا افراد در این گروه اجتماعی به سبک خاصی از زندگی پرداخته و ترجیحات خود را در مورد مسکن تأثیرگذار کنند. شیخ اکبری و همکاران (۱۴۰۱)، در مقاله «تأثیر سبک زندگی نوگرا بر چگونگی حریمیت در خانه‌های برون‌گرایی دوره پهلوی اول شهر تهران». به بررسی و شناسایی ویژگی‌های حریمیت در خانه‌های تحت‌تأثیر سبک زندگی مدرنیسم در دوره پهلوی اول که در شهر تهران ساخته شده‌اند پرداخته‌اند، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد مفاهیم نوگرایی و سبک زندگی را می‌توان به سه دسته اصلی سنت‌گریزی، انسان، طبیعت، معماری و فردگرایی تقسیم کرد که هر کدام از آن‌ها جنبه‌های مختلفی از حریمیت را شرح می‌دهند. جنرال اف و همکاران (Generalov & Generalova, 2020)، در مقاله‌ای، سبک زندگی افراد به‌عنوان عامل اصلی تأثیرگذار بر ویژگی‌های گوناگون ساختمان‌ها و مجتمع‌های مسکونی و چندمنظوره را بررسی کرده‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد استاندارد زندگی، نحوه زندگی، کیفیت زندگی و عادات و رسوم مردم تأثیر قابل توجهی بر انتخاب ساختمان‌های بلند، اندازه و نوع مکان در آپارتمان‌ها، تعداد و کیفیت خدمات و عناصر عملکردی دارند و به ایجاد یک محیط مدرن و راحت برای زندگی در شهر کمک می‌کنند. در ارتباط با تحولات

دوران پهلوی می‌توان به کتاب کیانی (۱۳۸۳)، باعنوان «معماری دوره پهلوی اول دگرگونی، اندیشه‌ها پیدایش و شکل‌گیری معماری دوره بیست‌ساله معاصر ایران ۱۳۲۰-۱۲۹۹ شمسی» اشاره کرد که در ده فصل تحولات معماری و شهرسازی معاصر ایران بررسی شده است. همچنین در کتاب قبادیان (Ghobadian, 2013) «سبک‌شناسی و مبانی نظری در معماری معاصر ایران»، نویسنده در سه بخش به بررسی معماری دوره قاجار، پهلوی اول و دوم و همچنین دوران پس از جمهوری اسلامی پرداخته است. در هر بخش، ابتدا به شرایط سیاسی، تاریخی، اجتماعی و فرهنگی آن زمان پرداخته شده است و سپس به مسائل شهرسازی و معماری وارد می‌شود. همچنین، تشابهات و تفاوت‌های هر دوره به‌طور دقیق تشریح و تبیین شده است. بانی مسعود (Bani Masoud, 2009)، در کتاب «معماری معاصر ایران در تکاپوی بین سنت و مدرنیته» در ۱۷ فصل به مطالعه سیر تحول معماری ایران و تأثیرات مهم برگرفته از معماری غرب از دوره قاجار، پهلوی و بعد از انقلاب اسلامی پرداخته است.

روش پژوهش

روش پژوهش در این مطالعه به‌صورت توصیفی-تحلیلی انجام شده است. در ابتدا، از روش توصیفی برای بررسی ارتباط میان سبک زندگی و معماری استفاده شده و سپس معماری معاصر ایران و شیوه‌های رایج در دوره پهلوی تحلیل شده است. در مرحله دوم پژوهش، اطلاعات مربوط به خانه‌های مسکونی شهر ارومیه گردآوری و با استفاده از روش تحلیلی به بررسی خانه‌های دوره پهلوی در این شهر پرداخته شده است. در این مرحله، به‌صورت موردی، مؤلفه‌های معماری سبک زندگی از دیدگاه نظریه پردازان استخراج شده و در خانه‌های دوره پهلوی ارومیه تجزیه و تحلیل شده است. بخش عمده‌ای از مطالعات این پژوهش با بررسی اسناد، مدارک و نقشه‌های معماری موجود در آرشیو سازمان میراث فرهنگی و همچنین برداشت‌های میدانی از خانه‌های شهر ارومیه انجام شده است. در نهایت، ۱۸ خانه از بناهای مسکونی شهر ارومیه به‌صورت نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس انتخاب شده است. در این پژوهش تلاش شده است بناهای انتخابی از یک محدوده جغرافیایی نزدیک به هم در شهر باشند زیرا با توجه به تخریب‌های انجام‌شده، تعداد محدودی از بناهای دوره پهلوی باقی مانده‌اند. برای بررسی نقش سبک زندگی در شکل‌گیری سازمان فضایی اتاق نشیمن در خانه‌های معاصر ایران، مؤلفه‌های معماری مرتبط با سبک زندگی در خانه‌های دوره پهلوی ارومیه بررسی شده است و نتایج آن در قالب یک جدول جمع‌بندی ارائه می‌شود. در تصویر ۱، فرایند انجام پژوهش ارائه شده است. در این پژوهش از میان عوامل تأثیرگذار در سازمان فضایی خانه مانند عوامل اقتصادی فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، تکنولوژی، سبک زندگی و تأثیراتی که بر روی سازمان فضایی خانه داشته است انتخاب شده است.

دوم، ملی‌گرایی در معماری با رویکردی نمادین و باستان‌گرایانه مطرح شد. معماری از جمله اعضای انجمن آرشیست‌های دیپلمه، مانند انور ظهیر و نادر خلیلی، تلاش کردند تا مفاهیم مدرنیسم را با گذشته تلفیق کنند (Kakavand et al., 2023). در دوره دوم پهلوی (۱۳۲۰ تا ۱۳۵۷ خورشیدی)، معماری ایران تحت تأثیر معماری مدرن متأخر غرب قرار گرفت (Kamel Nia & Mahdavi Nejad, 2011). این دوره تحت تأثیر سبک‌های اروپایی مانند سبک بین‌المللی، مدرسه باوهاوس و آثار معماری همچون لوکوربوزیه، فرانک لوید رایت و آلوار آلتو قرار داشت. نتیجه این تأثیرات، ظهور معماری شبه مدرنیستی در ایران بود که اصول مدرن را با ویژگی‌های بومی ترکیب می‌کرد (Bani Masoud, 2009). همچنین در این دوره، معماری همچون هوشنگ سیحون، علی سردار افخمی، نادر اردلان، کامران دیبا و حسین امانت، نوعی جدید از معماری مدرن ایرانی را بنیان‌گذاری کردند. قیادیان این سبک را معماری نوگرایی ایرانی می‌نامد که در آن، سنت و نوگرایی به‌طور هم‌زمان در طراحی بناها لحاظ شده‌اند (Ghobadian, 2013). در دوره پهلوی، عمده‌ترین تغییرات در حوزه پلان بناها رخ داد. در این دوره، طراحی داخلی بناها به سبک مدرن تغییر کرد. ساختمان‌ها براساس مقیاس به دو یا چند حال تقسیم می‌شدند و یکی از ویژگی‌های اصلی این سبک معماری، راهروهای طولانی و یکنواخت با اتاق‌های متعدد در طرفین بود (Shoormeij, 2023). در تصویر ۲، گرایش‌ها و سبک‌های دوره پهلوی اول و دوم و همچنین برخی از خصوصیات معماری و کالبدی بناهای دوره پهلوی بیان شده است. همچنین در دوره پهلوی قوانینی در ارتباط با طراحی معماری وضع شد که بر معماری خانه تأثیر گذاشت که شامل موارد زیر است: الگوی شمالی- جنوبی (وطنخواه و اقوامی، ۱۳۹۳)، گشودگی پنجره به خیابان آغاز تحول جدید در طراحی مسکن، تهیه نقشه برای هر شهر، ممنوعیت ساخت خانه‌های یک‌طبقه در کنار خیابان‌های مهم، خانه به‌شکل آپارتمانی طبقه همکف تجاری، طبقات بالا مسکونی به‌شیوه اروپایی، ورود روش‌های نوین آبرسانی، برق‌رسانی و تأمین زیرساخت‌های تأسیسات و تغییرات

تصویر ۱. فرآیند پژوهش. مأخذ: نگارندگان.

مبانی نظری

• معماری دوره پهلوی

در اوایل دوره معاصر (۱۳۰۰ تا ۱۳۲۰)، تحولات اساسی در تاریخ اجتماعی و سیاسی ایران رخ داد. یکی از تغییرات مهم این دوره، روی کارآمدن حکومت پهلوی بود. مواجهه ایران با غرب در معماری معاصر، نتیجه یک برخورد فرهنگی بود. این جریان، که به‌ظهور معماری مدرن در ایران انجامید، شرایط مناسبی برای تحولات اجتماعی و سیاسی فراهم آورد (Mirgozar Langaroudi et al., 2019, 64). در اوایل دوره پهلوی با توجه به تغییرات در سبک‌های ساختمانی و مصالح جدید معماری این دوره با دوره قاجار تفاوتی نداشت (Bani Masoud, 2021, 63) و ساختار اجتماعی جامعه و ظهور طبقه جدید روشنفکران، از جمله اساتید دانشگاه‌ها، آموزگاران و وکلا که بیشتر به سبک زندگی مدرن گرایش داشتند، شیوه زندگی جدیدی در زندگی ایرانیان پدیدار شد. این تغییرات، ناشی از ورود کالاها و تولیدات صنعتی غربی و همچنین ترویج فرهنگ و شیوه زندگی اروپایی بود (Ansari, 2019, 50). با توجه به موارد ذکر شده، حکومت در ترغیب مردم به نوگرایی، باعث دگرگونی در مسکن شد (Ahmandnezhad et al., 2024, 96). در این مسیر، حکومت پهلوی با شعار پیشرفت و مدرنیته، در تضاد و تقابل با نیروهای سنتی عمل می‌کرد و به‌دنبال از میان برداشتن برخی نهادها، روابط و ارزش‌های سنتی بود. می‌توان گفت این موج مدرن‌گرایی خود به‌عنوان زمینه‌ای برای تغییر معیارها و ارزش‌های اجتماعی در جامعه و معماری عمل کرد (Khorsandnikoo & Sabokrou, 2023, 86). در دوره پهلوی دوم، با افزایش ارتباطات با کشورهای غربی، ورود مصالح و فناوری‌های مدرن به ایران گسترش یافت و کارگاه‌ها و کارخانه‌های متعددی برای تولید مصالح نوین تأسیس شدند. در این زمان، معماری مدرن به‌عنوان یک سبک آوانگارد جهانی شناخته می‌شد و طرح‌ها و مصالح سنتی به حاشیه رانده شدند. با این حال، ورود تکنولوژی جدید به معنای حذف کامل عناصر سنتی نبود و برخی از این عناصر همچنان در معماری حفظ شدند (Sardari et al., 2023). در دوران پهلوی اول و

تصویر ۲. گرایش‌ها و سبک‌های معماری و خصوصیات معماری و کالبدی دوره پهلوی. مأخذ: نگارندگان.

و ذهنی است این مفهوم شامل الگوهای روابط اجتماعی، سرگرمی، مصرف مد و پوشش و همچنین نگرش‌ها، ارزش‌ها و دیدگاه‌های فردی و گروهی است که در آن قرار می‌گیرند (Kharazmi & Moradi, 2023). شیوه زندگی به مجموعه‌ای از اعمالی اشاره دارد که فرد به انجام آن‌ها می‌پردازد. این اعمال نه به خاطر برطرف کردن نیازهای اساسی، بلکه به دلیل نمایاندن هویت فردی به صورت مادی پذیرفته می‌شوند (Giddens, 1990). از دیدگاه بوردیو^۲، مفهوم سبک زندگی شامل عوامل مختلفی از جمله ترکیب سرمایه‌ها، طبع و قریحه‌ها و منش میدان‌های مختلف از جمله ورزش، موسیقی، غذا، سیاست، زبان، دکوراسیون و سلیقه است (Taslimi Tehrani, 2023). معنای سبک زندگی به انتخاب کیفیت‌ها و فعالیت‌های ایدئال زندگی مرتبط است؛ به عبارت دیگر، سبک زندگی نمایانگر انجام کارهای مختلف و نشانه‌های متمایزکننده‌ای است که در یک ساختار فضایی خاص به تصویر کشیده می‌شود و به معنای انتخاب کیفیت‌ها و فعالیت‌های ایده‌آل زندگی است که این انتخاب‌ها در یک ساختار فضایی خاص بازنمایی می‌شوند (Bourdieu, 1984, 24). در این رویکرد، خانه به عنوان یک فضای نمایانگر برای تعاملات و رفتارهای افراد نسبت به یکدیگر و به عنوان یک مکان شناخته می‌شود که با توجه به نوع زندگی، سازمان فضایی و عناصر آن، همواره در حال تغییر و تحول است. به همین دلیل خانه می‌تواند نیازها و انتظارات خانواده را برآورده کند. از میان متفکرانی که به ارتباط بین سبک زندگی و شیوه سکونت پرداخته‌اند، می‌توان به گیدنز^۳، بوردیو، سگالن^۴، راپاپورت^۵، پوردیهیمی^۶، چاپین^۷، اسول^۸، برگر^۹، ون هوتن^۹ و هجراب^{۱۰} اشاره کرد. بوردیو معتقد است سبک زندگی به دارایی‌هایی مانند خانه، ماشین، اثاثیه و فعالیت‌های متمایزکننده مانند پوشش و رسیدگی به ظاهر بدن مرتبط است. او همچنین ارتباط سبک زندگی با خانه را در تقسیم‌بندی‌های فضای داخلی خانه، به ویژه تقسیم‌بندی آن به فضای خصوصی و عمومی، بررسی می‌کند. پیتر برگر نیز مطالعات گسترده‌ای در زمینه رابطه سبک زندگی و مسکن انجام داده است و معتقد است که مدرن‌سازی زندگی با رشد اقتصادی همراه است (Ebrahimi et al., 2017a). از نظر پوردیهیمی، انتخاب کیفیت‌های محیطی، کیفیت زندگی، فعالیت‌ها و روش انجام آن‌ها، سبک زندگی را تعیین می‌کند (Ebrahimi et al., 2017b). سبک زندگی به عنوان بخشی از فرهنگ، تأثیر قابل توجهی بر کیفیت زندگی و محیط ساخته شده دارد. این مفهوم در محیط‌های ساخته شده براساس ارزش‌ها، ایده‌آل‌ها، تصورات و طرح‌واره‌ها شکل می‌گیرد و در جوامع مختلف نمود پیدا می‌کند. مهم‌ترین نکته در ماهیت سبک زندگی در محیط‌های ساخته شده این است که این سبک منحصر به یک فضا نیست، بلکه در مقیاس‌ها و محیط‌های مختلف پدید می‌آید و به همین دلیل تنوع زیادی دارد (Rapoport, 1998). با توجه به مطالعات انجام شده، سبک زندگی را می‌توان براساس

شهری، تصویب قانون نظام معماری و ساختمانی جهت حفظ اصول ملی و سنتی در معماری توسط شورای عالی شهرسازی و معماری کشور، تدوین ضوابط پیش‌آمدگی در معابر توسط شهرداری مانند بالکن و تصویب اولین طرح جامع شهری در سال ۱۳۴۹ (Mohajer Milani & Aeinifar, 2021)، تصویب طرح جامع در ۱۳۴۷ و همچنین در این دوره، نقش حیاط نیز از مرکز اجتماعی - کالبدی به فضای باز خصوصی تقلیل پیدا کرد (Azad et al., 2018).

همچنین در دوران پهلوی اول و دوم، با تأسیس نظام دانشگاهی در آموزش معماری، نقش معماران سنتی به تدریج کاهش یافت و آن‌ها به عنوان مجریان در خدمت معماران تحصیل کرده قرار گرفتند (Safaiepour, 2022). با وجود این تغییرات، استادکاران سنتی همچنان در تزیینات آجری و مرمت بناهای تاریخی نقش داشتند (کیانی، ۱۳۸۶). آن‌ها با ناماسازی هنرمندانه، توانستند تطابقی میان معماری سنتی و معماری صنعتی جدید ایجاد کنند و در مرمت بناهای تاریخی نیز نقش مهمی ایفا نمایند (Rahimnia et al., 2017). از معماران این دوره در ارومیه می‌توان به مشهدی محمدحسین (ملا اوستا)، صبر ملکی، سلطانعلی حسین پور و نورالدین مکانی اشاره کرد.

• سبک زندگی و خانه

نگارندگان در این بخش به مفهوم (سبک زندگی) و دیدگاه‌های نظریه پردازان مختلف در این زمینه پرداخته‌اند و همچنین ارتباط این مفهوم را با خانه بررسی کرده‌اند. سبک زندگی و مفهوم آن نخستین بار توسط آلفرد آدلر، روانشناس اتریشی، به کار رفت. آلفرد آدلر^۱ سبک زندگی را به عنوان توصیفی از شخصیت هر فرد می‌داند که در دوران کودکی شکل می‌گیرد و در بزرگسالی بر رفتارها و واکنش‌های شخص تأثیر می‌گذارد. از دیدگاه آدلر، شخصیت مرکزی همان سبک زندگی است؛ به عبارت دیگر، این سبک نشان‌دهنده روشی است که فرد برای پاسخ‌دادن به جهان اطرافش انتخاب می‌کند (Nejadpour et al., 2022). دو تفسیر مختلف از مفهوم سبک زندگی بیان شده است. در تفسیر نخست، که از دهه ۱۹۲۰ میلادی آغاز شده است، به سبک زندگی به عنوان نماد ثروت و وضعیت اجتماعی افراد توجه می‌شود و اغلب به عنوان یک شاخص برای تعیین طبقه اجتماعی استفاده می‌شود اما در تفسیر دوم، سبک زندگی به عنوان یک شکل جدید اجتماعی در نظر گرفته می‌شود که تنها در زمینه تغییرات فرهنگی مدرنیته و فرهنگ مصرف‌گرایی معنا پیدا می‌کند (Naderi, 2022). معمولاً اصطلاح (سبک زندگی) به طور کلی به روشی اشاره دارد که افراد برای رفتار یا فعالیت‌های خود انتخاب می‌کنند تا شخصیت خود را از دیگران متمایز کنند (Rapoport, 1969). امروزه اصطلاح سبک زندگی به طور گسترده در استفاده عامیانه قرار گرفته و برای توصیف خانه و امکانات استفاده می‌شود. به طور کلی، مفهوم سبک زندگی شامل یک طیف گسترده از مسائل مادی

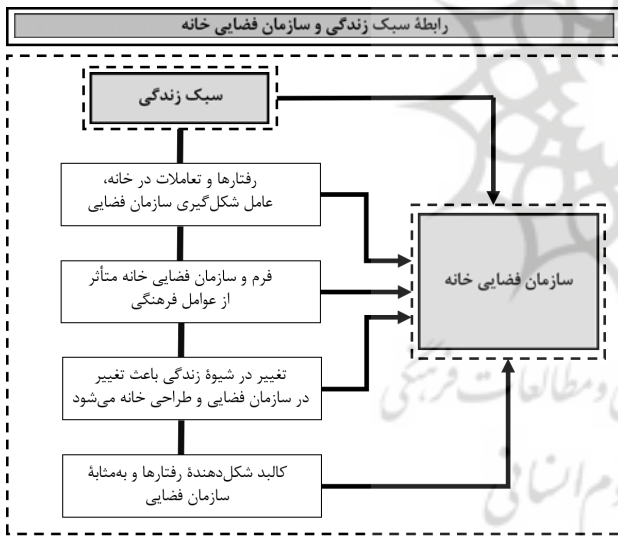
و مسئله حريم خصوصي بر انتخاب مكان، مصالح، شكل خانه و معماری آن تأثیر می گذارند. او در نهایت بیان می کند با وجود کاهش تأثیرگذاری عوامل اجتماعی سنتی بر شیوه های رایج خانه سازی، نمی توان گفت عوامل فیزیکی به تنهایی تعیین کننده شکل خانه هستند؛ زیرا عوامل اجتماعی - فرهنگی جدید به تدریج جایگزین عوامل قدیمی شده اند (Kooti et al., 2024, 44).

فرهنگ و زندگی روزمره انسان ها در ارتباطی تنگاتنگ با مسکن قرار گرفته اند، به طوری که مسکن دیگر صرفا وسیله ای برای بقا نیست بلکه الزامات و تأثیرات خود را بر تمام ابعاد هستی و شیوه زندگی انسان اعمال کرده است (Ayazi et al., 2024, 62).

تصویر ۴، دیدگاه برخی نظریه پردازان درباره رابطه معماری خانه با سبک زندگی بیان شده است. همچنین، در تصویر ۵، به رابطه سبک زندگی و سازمان فضایی خانه پرداخته شده است.

• فضای نشیمن

نشیمن فضایی خصوصی و خودمانی در خانه است. اتاق نشیمن معمولا ساده تر از تالار بوده و محل تجمع اعضای خانواده و

تصویر ۴. رابطه سبک زندگی با معماری خانه از دیدگاه نظریه پردازان. مأخذ: نگارندگان.

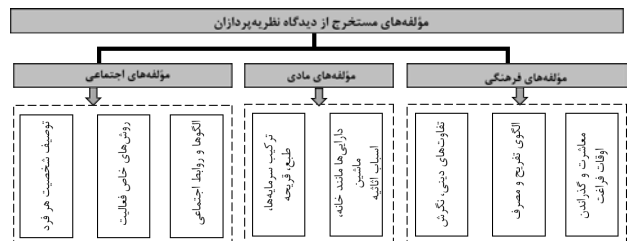

تصویر ۵. رابطه سبک زندگی با سازمان فضایی خانه. مأخذ: نگارندگان.

سه عامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی دسته بندی کرد. عامل اقتصادی نشان دهنده شغل و طبقه اجتماعی پدر خانواده است. عامل اجتماعی شامل ساختار خانواده، روابط اجتماعی، ازدواج های خانوادگی و موارد مشابه است. عامل فرهنگی نیز به مفاهیمی چون محرمیت، مذهب و سایر جنبه های مشابه می پردازد. با توجه به این تعاریف و مفاهیمی که از آن ها برداشت می شود، مؤلفه های سبک زندگی در تصویر ۳، ارائه شده اند.

خانه و مسکن اهمیت بسیاری برای بقا و زندگی دارند، همچنین تاریخ، فرهنگ و زندگی روزمره ما را نیز تحت تأثیر قرار می دهند. مسکن، فضایی است که تمامیت وجود انسان و سبک زندگی او را شکل می دهد و بر آن تأثیر می گذارد (Fazeli, 2008, 32). پیکربندی فضایی خانه و طراحی داخلی آن می تواند به طور قابل توجهی فرهنگ ساکنان را تقویت یا تضعیف کند. شکل و ساختار خانه ها در یک منطقه ممکن است تأثیر زیادی روی سبک زندگی و تعاملات اجتماعی افراد داشته باشد (Babakhani et al., 2021, 163). از نظر دانکن^{۱۱}، خانه برای بسیاری از افراد، مهم ترین و ارزشمندترین وسیله شخصی است که از طریق آن می توانند هویت خود را بیان کنند. این مکان برای نشان دادن طبقه اجتماعی، سبک زندگی و سلیقه شخصی به دیگران استفاده می شود (Yazdanfar & Faryabi, 2021, 200).

مفهوم سکونت مبتنی بر سبک زندگی بر این ایده استوار است که افراد بیشتر وقت خود را در خانه در بخش های مختلفی می گذرانند. این بخش ها شامل اتاق هایی هستند که به صورت طبیعی و هماهنگ با یکدیگر عمل می کنند. به عنوان مثال، در یک خانه معمولی، آشپزخانه، ناهارخوری و نشیمن خصوصی بخشی از آنچه (لکه اجتماعی) نامیده می شود را تشکیل می دهند و این بخش معمولا جایی است که فعالیت های جمعی و گردهمایی های خانوادگی در آن اتفاق می افتد (Sedaghati, 2024, 171). باید محیط ها را به گونه ای طراحی شوند که با انتخاب های ما همخوانی و تطابق داشته باشند (Yzadanfar et al., 2020, 200). راپاپورت در بررسی رابطه میان الگوی زندگی و شکل خانه پرداخته است و نشان می دهد چگونه نیازهای اساسی روزمره مانند غذا خوردن، خوابیدن و نشستن و عواملی چون ساختار خانواده، نقش زنان

تصویر ۳. مؤلفه های مستخرج از دیدگاه نظریه پردازان در زمینه سبک زندگی. مأخذ: نگارندگان.

یافته‌ها

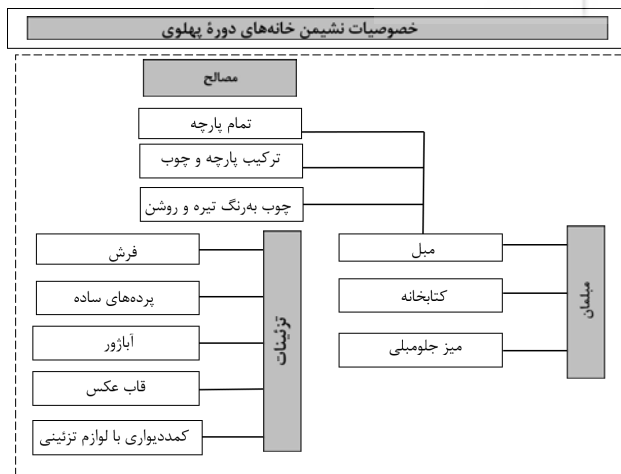
• سیر تحول خانه‌های ارومیه

در دوران حکومت قاجاریان و پهلوی، ارومیه به‌عنوان یکی از شهرهای مهم آذربایجان غربی در ایران شناخته می‌شد. با توجه به نحوه قرارگیری خانه‌های سنتی و همچنین مشاهده و بررسی خانه‌های قدیمی، سیر تحول خانه‌ها را می‌توان به دو دوره تاریخی تقسیم کرد، دوره اول از اوایل دوره قاجار تا اوایل دوره پهلوی اول و دوره دوم از اوایل حکومت پهلوی تا حکومت پهلوی دوم است. در آغاز دوره پهلوی اول، خانه‌ها از الگوی سنتی ایرانی پیروی می‌کردند و دارای فضاهای داخلی و خارجی بودند اما با نزدیک شدن به دوره پهلوی دوم، این الگو کم‌رنگ‌تر شد و در نهایت در این دوره کاملاً از بین رفت و خانه‌ها شکلی برون‌گرا گرفتند. در ارتباط با معماران دوره پهلوی شهر ارومیه می‌توان به مرحوم محمد شیرین‌سخن اشاره کرد که یکی از بناهای ایشان خانه ۱۴، تحلیل شده است و همچنین خانه ۱۵، توسط مرحوم خلیل هاشم‌پور ساخته شده است که هر دو معمار مرحوم شده و امکان مصاحبه با آنان نبود و برخی از معماران هم حاضر به مصاحبه نشدند و همچنین از معماران این دوره در ارومیه می‌توان به همایون موثقی و اسدالله شهرستانی اشاره کرد.

• معرفی و بررسی نمونه‌ها

از اوایل دهه‌های ۳۰ و به‌ویژه در دهه‌های ۴۰ و ۵۰، دانشجویان ایرانی که برای تحصیل به خارج از کشور رفته بودند، همراه با معماران و محققان خارجی، معماری ایرانی سنتی قاجار را پشت سر گذاشتند و به سمت سبک و الگوی غربی پیش رفتند. بسیاری از پروژه‌های ساختمانی در این دوره توسط دانشجویان دانشکده هنرهای زیبا طراحی و اجرا می‌شدند و این باعث فراموشی معماران گذشته شد. به همین دلیل، این دوره به‌عنوان دوره تلفیق معماری ایران و غرب شناخته می‌شود. در این پژوهش نیز، خانه‌هایی به‌عنوان نمونه‌هایی انتخاب شده‌اند که از این قاعده

مهمان‌ها است. این اتاق‌ها از نظر تزئینات، بسیار ساده طراحی می‌شدند (Azad & Sadeghi Pei, 2011, 89). از اواخر قرن نوزدهم، تمایز میان فضاهای عمومی و خصوصی آغاز شد و به مرور زمان کم‌رنگ‌تر شد. در این دوره، شاهد ظهور اتاق نشیمن چندمنظوره در طبقه متوسط هستیم. اصطلاح (اتاق نشیمن) در این زمان به‌وجود آمد و ابتدا برای تمایز بین اتاقی که به‌طور رسمی برای پذیرایی استفاده می‌شد، یعنی پارلور^{۱۲}، و اتاقی که خانوار به‌عنوان اتاق نشیمن برای کار و تفریح استفاده می‌کردند، به‌کار می‌رفت (Cromley, 1990). به‌گفته مورخان، تحولات مختلف موجب ترجیح اتاق نشیمن چندمنظوره توسط طبقه متوسط شد. از یک‌سو، اندازه خانه‌ها به‌دلیل تخصیص بیشتر بودجه برای فناوری‌های خانگی و خودرو در اوایل قرن بیستم کاهش یافت و این امر به کاهش تعداد اتاق‌ها منجر شد. علاوه بر این، کاهش تعداد فرزندان در هر خانوار و حذف ذخیره محصولات خانگی نیز به کاهش تعداد اتاق‌های مورد نیاز انجامید (Wright, 1983). اتاق نشیمن عمدتاً به‌عنوان محلی برای جمع شدن افراد خانواده و برقراری ارتباط برای فعالیت‌های اوقات فراغت استفاده می‌شود. این فضا باید محلی فیزیکی فراهم کند که در آن ارتباط فردی با دیگران صورت گیرد (Amaturo et al., 1987). بنابراین، ارتباط و تعاملات دو فعالیت اصلی هستند که معمولاً در اتاق نشیمن انجام می‌گیرد. این موضوع نشان می‌دهد اتاق نشیمن می‌تواند جو رسمی نسبتاً کمتری داشته باشد. چیدمان مبلمان در اتاق نشیمن شخصیت و ترجیحات خانواده را منعکس می‌کند. تفاوت‌های طراحی اتاق‌های نشیمن باعث واکنش‌های فیزیولوژیکی متفاوتی میان ساکنین می‌شود. براساس مطالعه تسونتسوگو^{۱۳} در سال ۲۰۰۵، اتاق‌ها با چیدمان خاص مبلمان می‌تواند منجر به رفتارهای متفاوت کاربران شود. صاحبان خانه می‌توانند از طریق تنظیم چیدمان مبلمان، محیط مناسبی برای تعامل با مهمانان فراهم کنند (Saruwono et al., 2012, 190). همچنین در معماری ایرانی اتاق‌ها و فضای بیرونی که به میانسرای سرسبز متصل بودند، بایکدیگر ارتباط دیداری داشتند. بازبودن و داشتن چشم‌اندازی به طبیعت، جزء خصوصیات معماری ایرانی است. نام هر اتاق براساس تعداد درگاه‌هایی که به میانسرای مرکزی باز می‌شد تعیین می‌شد، مانند سهدری، پنج‌دری و هفت‌دری. اتاق سهدری معمولاً به‌عنوان اتاق خصوصی یا خواب استفاده می‌شد، در حالی که اتاق پنج‌دری می‌توانست به‌عنوان اتاق نشیمن یا مهمانخانه به‌کار رود و گاهی دارای یک شاه‌نشین بود؛ فضایی بالای اتاق که به‌عنوان محل نشستن مهمانان استفاده می‌شد (Bemanian & Zandi, 2017, 91). در جدول ۱، چند نمونه از نشیمن‌های دوره پهلوی ارائه شده است. همچنین، در تصویر ۶، خصوصیات فضای نشیمن در دوره پهلوی با توجه به اطلاعات جدول ۱ شرح داده شده است.

تصویر ۶. خصوصیات نشیمن دوره پهلوی. مأخذ: نگارندگان.

جدول ۱. ویژگی‌های نشیمن در دوره پهلوی. مأخذ: نگارندگان.

تصویر	تزئینات	مبلمان
	فرش در کف، فرش به‌عنوان تزئین در دیوار، استفاده از تابلوهای کوچک و لوازم تزئینی، پرده‌های ساده با ترکیب رنگ تیره و روشن	نشیمن داری مبلمان تمام پارچه‌ای و یک میز جلومبلی به‌سبک مدرن است و همچنین دارای یک کتابخانه کوچک است.
	دو کم‌دیواری چوبی، دیوار به‌رنگ روشن، فرش به‌رنگ قرمز، پرده‌های فلزی به‌رنگ روشن	چیدمان مبلمان گرد، مصالح مبلمان به‌صورت کاملاً پارچه به‌رنگ تیره و روشن، میز گرد جلومبلی به‌رنگ تیره با ترکیب مصالح چوب و شیشه
	فرش و تابلو با قاب سیاه و مجسمه در دیوار، آباژور	مبلمان با ترکیب پارچه و چوب و یک میز کنار و جلوی مبل
	فرش به‌رنگ قرمز و موکت به‌رنگ طوسی برای پوشش کف کم‌دیواری برای اشیاء تزئینی، تابلوی تزئینی در دیوار، گل و گیاه	مبلمان به‌رنگ تیره، برخی مبلمان با چوب ترکیب شده‌اند و برخی به‌صورت مصالح یکپارچه هستند و یک میز جلومبلی با ترکیب چوب و شیشه
	لوستر، پرده‌های روشن، شومینه، مصالح کف به‌رنگ تیره	مبلمان با ترکیب مصالح چوب و پارچه با رنگ‌آمیزی تیره و روشن و یک میز با مصالح چوب
	فرش با رنگ تیره و روشن، کم‌دیواری برای قراردادن عکس‌ها و لوازم تزئینی، پرده ساده، لوستر	چیدمان مبلمان به‌صورت ال‌شکل با یک میز جلوی مبل، ترکیب رنگ مصالح به‌صورت تیره و روشن
	تزئیناتی گلدان و ساعت در دیوار	مبلمان فضای نشیمن به‌صورت پشتی است.

فضاها به‌ترتیب سلسله‌مراتب فضایی و اولویت‌بندی در خانه‌های سنتی تحلیل می‌شوند. با توجه به نتایج مطالعه کالبدی در خانه‌های مطالعه‌شده، فضای بیرونی، حیاط بیرونی، حیاط اندرونی و هشتی و طنبی از عوامل تأثیرگذار در تغییرات پلان‌ها و ارتباطات فضایی هستند. تجزیه و تحلیل خانه‌های مطالعه‌شده نشان داد که نقش عناصر فضایی، فرم و شکل عناصر فضایی، جهت‌گیری بنا، سلسله‌مراتب فضایی، نحوه استقرار ورودی و تعدد آن‌ها در دوره‌های پهلوی در سبک زندگی و ارتباطات فضایی تأثیرگذار است. در خانه‌های دوره پهلوی اول، با تفکیک فضا، به فضاهای عمومی از فضاهای خصوصی موجب افزایش سلسله‌مراتب فضایی می‌شود و دسترسی فضاهای خصوصی کاهش می‌یابد که این امر باعث افزایش محریمیت خانه‌های این دوره تاریخی می‌شود اما در

مستثنی نیستند. در جدول ۲، ۱۸ خانه به‌عنوان نمونه موردی از دوره پهلوی ارومیه به‌صورت هدفمند جهت تحلیل از مناطق نزدیک به هم انتخاب شده‌اند. در جداول ۳، ۴ و ۵، سیر تغییرات فضای نشیمن خانه‌های ارومیه از نظر ویژگی‌های کمی و کیفی (شکل، فرم همجواری و موقعیت قرارگیری) بررسی شده است. به‌دلیل قدمت خانه‌ها برخی از آن‌ها فاقد سکنه هستند و برخی خانه‌ها با حفظ پلان قبلی، تغییر کاربری داده‌اند. در خانه‌های فاقد تصاویر اجازه عکسبرداری داده نشده است. با بررسی و تطبیق پلان خانه‌های مطالعه‌شده می‌توان نتیجه گرفت برخی عناصر و فضاهای کالبدی نقش مؤثری در ارتباطات فضایی و رفتارهای انسانی و سبک زندگی دارند که این عناصر و

جدول ۲. نمونه‌های مطالعاتی. مأخذ: نگارندگان.

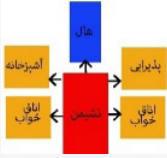
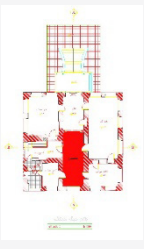

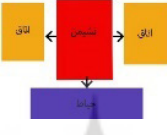
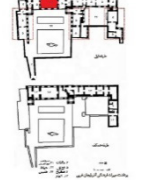

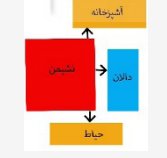

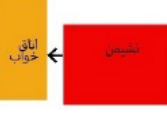

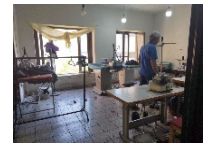
شماره خانه	قدمت	موقعیت	تصویر
۱	قاجار - پهلوی	خیابان کاشانی	
۲	اواخر قاجار - پهلوی	خیابان مدنی ۲	
۳	دهه ۲۰	کوچه دژبانی خیابان امام	
۴	دهه ۲۰	خیابان کاشانی	
۵	دهه ۲۰	خیابان عطایی	
۶	دهه ۲۰	خیابان امام	
۷	دهه ۲۰	خیابان سرداران	
۸	دهه ۲۰	خیابان سرداران	
۹	دهه ۳۰	خیابان دانش	

ادامه جدول ۲.

شماره خانه	قدمت	موقعیت	تصویر
۱۰	دهه ۳۰	خیابان دره چایی	
۱۱	دهه ۳۰	خیابان دره چایی	
۱۲	دهه ۳۰	خیابان دره چایی	
۱۳	دهه ۴۰	پل قویون	
۱۴	دهه ۵۰	خیابان دانشکده	
۱۵	دهه ۴۰	کوچه دژبان	
۱۶	دهه ۵۰	خیابان عمار	
۱۷	دهه ۵۰	پل قویون	
۱۸	دهه ۵۰	خیابان بهشتی	

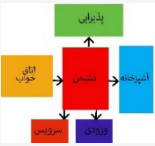

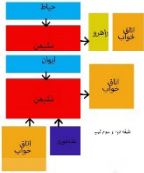

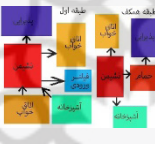

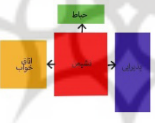

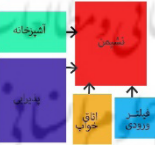

جدول ۳. سیر تغییر فضای نشیمن (خانه‌های ۱۳۲۰-۱۳۰۰). مأخذ: نگارندگان.

شماره خانه	دهه	شکل و فرم	همجواری	ویژگی کمی و کیفی نشیمن		پلان
				موقعیت قرارگیری	تصویر	
۱	۱۳۰۰	مستطیل	اتاق خواب، آشپزخانه، هال، پذیرایی	همکف		
۲	۱۳۰۰	مستطیل	اتاق، حیاط	اول		
۳	۲۰	مربع بسته	دالان، اتاق، حیاط	طبقه اول		
۴	۲۰	مستطیل بسته	آشپزخانه، اتاق	طبقه اول و دوم		
۵	۲۰	مستطیل بسته	دالان، آشپزخانه	طبقه همکف		
۶	۲۰	مستطیل بسته	اتاق خواب	طبقه اول و دوم		

جدول ۴. سیر تغییر فضای نشیمن (خانه‌های ۱۳۳۰-۱۳۲۰). مأخذ: نگارندگان.

شماره خانه	دهه	شکل و فرم	همجواری	موقعیت قرارگیری	دیگرام همجواری	تصویر	پلان
۷	۲۰	مستطیل بسته	طبقه همکف: آشپزخانه، حمام، حیاط طبقه اول: اتاق	طبقه همکف و اول			
۸	۲۰	مستطیل بسته	طبقه همکف: آشپزخانه، اتاق، حیاط طبقه اول: اتاق، پذیرایی، ایوان	طبقه همکف و اول			
۹	۳۰	مستطیل	اتاق خواب، فیلتر ورودی، ایوان	طبقه همکف و اول (پلان تیپ)			
۱۰	۳۰	مستطیل	آشپزخانه، سرویس بهداشتی، اتاق خواب	طبقه همکف و اول			
۱۱	۳۰	مربع بسته	اتاق خواب	طبقه اول			
۱۲	۳۰	مستطیل بسته	اتاق خواب، حیاط	طبقه همکف و اول			
۱۳	۴۰	مستطیل	فیلتر ورودی	طبقه همکف			

جدول ۵. سیر تغییر فضای نشیمن (خانه‌های ۱۳۵۷-۱۳۳۰). مأخذ: نگارندگان.

شماره خانه	دهه	شکل و فرم	همجواری	موقعیت قرارگیری	دیگرام همجواری	تصویر	پلان
۱۴	۵۰	مستطیل باز	آشپزخانه، اتاق خواب، پذیرایی، ورودی، سرویس بهداشتی	اول		-	
۱۵	۴۰	مستطیل بسته	راهرو، حیاط، اتاق خواب، طبقه دوم، هال اتاق	اول، دوم سوم (تیپ)			
۱۶	۵۰	مستطیل باز	آشپزخانه، سرویس، حمام، پذیرایی، اتاق خواب	همکف و طبقه اول			
۱۷	۵۰	مربع	پذیرایی، اتاق خواب، حیاط	طبقه همکف		-	
۱۸	۵۰	مستطیل باز	پذیرایی، اتاق خواب، آشپزخانه، فیلتر ورودی	طبقه همکف		-	

• مقایسه سازماندهی فضای نشیمن خانه‌های ارومیه در دوره پهلوی

شیوه زندگی شامل انجام فعالیت‌های روزمره برای تأمین نیازهای مختلف انسان است. این فعالیت‌ها به خوبی به سازماندهی فضاهای خانه کمک می‌کنند. برای این منظور در جدول ۷، سعی شده میزان همجواری فضای نشیمن با سایر فضاها و تأثیر آن‌ها در شکل‌گیری فضای نشیمن بررسی شود. در بررسی انجام‌شده بین نمونه موردی‌ها (جدول ۷)، نشیمن خانه‌های شماره ۹، ۱۵، ۱۴ و ۱۶ بیشترین میزان همجواری را با فضاهایی مانند اتاق خواب، آشپزخانه، پذیرایی، سرویس بهداشتی، راهرو، حمام، داشته است

دوره پهلوی دوم، محرمیت کاهش یافته و به سمت برون‌گرایی گرایش پیدا کرده است. در این دوره، با حذف برخی از فضاهای عمومی که به عنوان فضای واسط برای رسیدن به فضای خصوصی عمل می‌کردند حذف شدند و فضای خصوصی به فضای عمومی تغییر شکل یافت. در نتیجه منجر به کاهش درجه محرمیت و برون‌گرایی در خانه‌های دوره پهلوی شده است. در جدول ۶، فضای نشیمن نمونه‌های موردی براساس هفت مؤلفه از جمله تزئینات، شکل هندسی فضای نشیمن، ارتفاع پنجره‌ها، محرمیت، چیدمان و سیستم گرمایش که هر کدام از مؤلفه‌ها زیرمجموعه خود را دارند بررسی شده است.

از مشکلاتی است که امروزه با آن مواجه است. مسکن، به‌جای رفع تمامی نیازهای انسان، بیشتر درصدد رفع نیازهای مادی ساکنین است. با توجه به این مسئله، طراحی فضا و چیدمان فضایی، تحت‌تأثیر سبک زندگی است. طراحی فضا و چیدمان فضایی در فعالیت‌ها و سبک زندگی تأثیرگذار است. از آنجاکه خصوصیات کالبدی فضاها براساس فرهنگ ساکنین آن مکان سازمان می‌یابد بنابراین شناخت ویژگی‌های آن، امری ضروری است و باعث بهبود سبک زندگی می‌شود. در این پژوهش با بررسی پلان خانه‌های مطالعه‌شده شهر ارومیه در دوره پهلوی مشخص شد باگذشت زمان، برخی فضاها حذف، برخی فضاها به فضاهای دیگر تبدیل و برخی به فضاهای دیگر اضافه شده‌اند. به‌طوری‌که فضای اتاق در

و کم‌ترین همجواری نشیمن با سایر فضاها را خانه‌های شماره ۵، ۱۱، ۴ و ۱۷ داشته‌اند؛ با توجه به مصاحبه‌های انجام‌شده با ساکنین خانه‌ها، فعالیت‌هایی از قبیل استراحت کردن، پذیرایی از مهمانان، و صرف غذا در خانه‌ها در فضای نشیمن انجام شده است.

نتیجه‌گیری

توجه به معماری که براساس سبک زندگی و باورهای جامعه شکل گرفته و عوامل مکانی و فرهنگی بر آن تأثیرگذار بوده است، سبب رضایتمندی ساکنین می‌شود. همچنین در صورت ناسازگاری مسکن با هویت و فرهنگ ساکنین و سبک زندگی آنان

جدول ۶ بررسی مؤلفه‌های کالبدی فضای نشیمن. مأخذ: نگارندگان.

درصد مؤلفه	شماره																		عنوان
	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
۱۶/۶۶ درصد										*	*				*				رنگ دیوار تیره
۸۳/۳۳ درصد	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	رنگ دیوار روشن
۱۱/۱۱ درصد			*							*									کمد دیواری
۸۳/۳۳ درصد			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	مصالح کف سیمان
۱۶/۶۶ درصد	*	*			*														مصالح کف سنگ مرمر
۳۸/۸۸ درصد												*	*	*	*	*	*	*	درب‌های چوبی
۸۳/۳۳ درصد	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	مستطیل
۱۶/۶۶ درصد		*							*	*								*	مربع
۲۲/۲۲ درصد									*	*					*			*	از کف
۷۷/۷۷ درصد	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	بالتر از کف
۵۰ درصد		*	*					*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	حیات
۲/۲۲ درصد									*									*	خیابان
۱۱/۱۱ درصد						*							*					*	حیات‌خلوت
۲۷/۷۷ درصد			*							*	*			*			*	*	ایوان، بالکن
۶۱/۱۱ درصد			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	نشیمن با در جداکننده
۳۸/۸۸ درصد	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	نشیمن بدون در جداکننده
۶۶/۶۶ درصد	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	مبلمان
۳۳/۳۳ درصد											*	*	*	*	*	*	*	*	فاقد مبلمان
۳۳/۳۳ درصد											*	*	*	*	*	*	*	*	کرسی
۲/۲۲ درصد						*													شومینه
۳۳/۳۳ درصد						*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	بخاری
۲۷/۷۷ درصد	*	*	*	*	*														شوفاز

جدول ۷. سازماندهی همجواری فضای نشیمن خانه‌های ارومیه در دوره پهلوی. مأخذ: نگارندگان.

عنوان	شماره										جمع درصد مؤلفه‌ها
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	
آشپزخانه	*								*	*	۳۸/۸۸ درصد
اتاق خواب	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	۹۴/۴۴ درصد
سرویس			*	*					*		۱۶/۶۶ درصد
پذیرایی			*	*	*	*		*	*		۴۴/۴۴ درصد
غذاخوری			*					*	*		۱۶/۶۶ درصد
حمام			*				*	*			۱۶/۶۶ درصد
راهرو		*	*								۲۷/۷۷ درصد
فیلتر ورودی			*	*	*	*		*			۲۷/۷۷ درصد
بالکن، تراس و ایوان			*	*	*	*		*			۲۲/۲۲ درصد
حیاط	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	۵۰ درصد

از کف قرار دارد و سیستم گرمایش از کرسی به‌مرور به بخاری و شوفاژ تغییر کرده است. در خانه‌های بررسی شده ارتباط فضای نشیمن با فضای باز از طریق بالکن، تراس و حیاط فراهم شده است. سازمان فضایی خانه به چگونگی طراحی و تنظیم فضاهای داخلی ساختمان اشاره دارد و بازتاب‌دهنده نیازها، اولویت‌ها و الگوهای رفتاری ساکنان آن است. سبک زندگی به مجموعه‌ای از عادات، رفتارها و ارزش‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی اشاره دارد که افراد در زندگی روزمره خود به کار می‌برند. ارتباط بین سازمان فضایی خانه و سبک زندگی به این معناست که چیدمان و طراحی فضای داخلی خانه‌ها تحت‌تأثیر شیوه زندگی ساکنان شکل می‌گیرد و تغییرات در سبک زندگی می‌تواند به تغییراتی در ساختار و سازماندهی فضاها منجر شود. در دوره پهلوی، رابطه بین سبک زندگی و سازمان فضایی اتاق نشیمن به‌وضوح قابل مشاهده است. تغییرات اجتماعی و فرهنگی ناشی از مدرنیزاسیون، بر الگوهای زندگی و طراحی فضاها تأثیر گذاشته است. در تصویر ۷، به رابطه بین سبک زندگی و سازمان فضایی خانه در نشیمن خانه‌های دوره پهلوی شهر ارومیه پرداخته شده است. همچنین علاوه بر تأثیرات فرهنگی و سبک زندگی، نباید از نقش ضوابط شهرسازی و طراحی معماری که در دوران پهلوی وضع شده‌اند، در تغییر سازمان فضایی خانه‌ها غافل شد. این ضوابط به‌ویژه در تعریف چگونگی طراحی و سازماندهی فضاهای داخلی و خارجی خانه‌ها مؤثر بوده‌اند. در تصویر ۸، خصوصیات فضای نشیمن خانه‌های دوره پهلوی ارومیه نشان داده شده است. در پژوهش‌های آتی می‌توان به بررسی میزان تأثیرگذاری معماری مدرن و سنتی بر سازمان فضایی خانه‌های دوره پهلوی پرداخت و تأثیرات هر دو سبک را بر شکل‌گیری فضاهای داخلی خانه بررسی شوند.

خانه‌های معاصر به نشیمن، خواب و ناهارخوری تبدیل گشته‌اند. همچنین ظهور برون‌گرایی در مقابل درون‌گرایی، از اصلی‌ترین عواملی بود که موجب تغییرات شکلی در این دوره شده است. نتایج حاصل نشان‌دهنده این است که الگوی پلان در اوایل دوره پهلوی، اگرچه الگوی حیاط مرکزی هنوز قابل مشاهده است، الگوی غالب فضای اتاق است که از طریق راهروها به آن دسترسی پیدا می‌کردند. در این دوره حیاط به‌عنوان فضایی مجزا در مقابل خانه قرار می‌گرفت که کارکردهای مختلف حیاط سابق را از بین می‌برد. در دوره پهلوی غالب‌ترین الگوی پلان براساس موقعیت نشیمن است که وظیفه ایجاد دسترسی به سایر فضاها و کارکردهای دیگری مانند جایی برای نشستن، استراحت کردن، غذاخوردن و ... دارد. در مقایسه سبک زندگی در دوره پهلوی، به اهمیت فضا از جنبه‌های فیزیکی و از جنبه‌های سبک زندگی و کارکرد، حیاط اتاق خواب و نشیمن در دوره پهلوی به‌عنوان مهم‌ترین فضاهای خانه توجه قرار می‌شود و به‌دلیل تغییر سبک زندگی نشیمن با برخی از فضاها ادغام شده است. در بررسی‌های انجام‌شده از نظر کالبدی در فضاهای نشیمن در نمونه‌های موردی، در مؤلفه تزئینات مؤلفه‌های دیوار به‌رنگ روشن، استفاده از فرش، مصالح کف سیمانی و مصالح گچ به‌عنوان تزئینات فضای نشیمن بیشترین کاربرد را داشته‌اند و همچنین شکل هندسی بیشتر فضای نشیمن خانه‌ها به‌صورت مستطیل شکل است، به‌همراه یک در جداکننده که فضای نشیمن را از سایر فضا مستقل می‌سازد و فضای نشیمن بیشترین همجواری‌ها را با فضای اتاق خواب، پذیرایی و آشپزخانه دارد و فعالیت‌هایی از قبیل استراحت دورهم نشستن صرف غذا معمولاً در این فضا انجام شده است و طبق بررسی‌های انجام‌شده، پنجره‌های اتاق نشیمن در این دوره بالاتر

عدم تعارض منافع

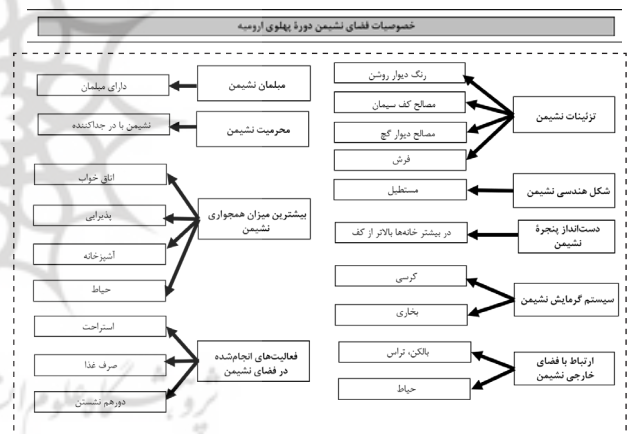
نویسندگان اعلام می‌دارند در انجام این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافی برای ایشان وجود نداشته است.

پی‌نوشت‌ها

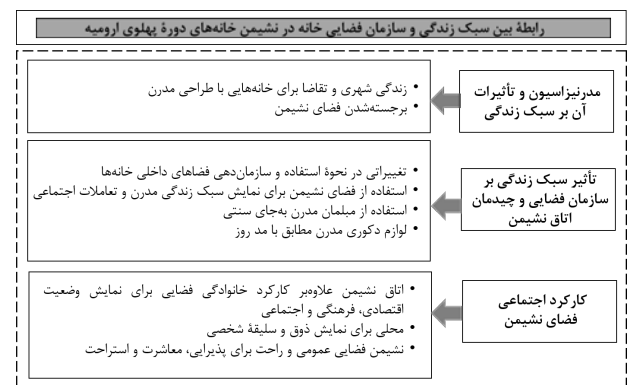
1. Alfred Adler.
2. Pierre Bourdieu.
3. Anthony Giddens.
4. Martine Segalen.
5. Amos Rapoport.
6. Francis Stuart Chapin.
7. David Oswell.
8. Peter L. Berger.
9. Donald R. Van Houten.
10. Thomas Højrup.
11. Duncan J. Watts.
12. ParLOUR: اصطلاح قدیمی اتاقی برای پذیرایی و سرگرمی.
13. Tsunetsugu et al.

فهرست منابع

- کیانی، مصطفی. (۱۳۸۳). معماری دوره پهلوی اول دگرگونی، اندیشه‌ها پیدایش و شکل‌گیری معماری دوره بیست‌ساله معاصر ایران ۱۳۲۰ - ۱۲۹۹ شمسی. مؤسسه انتشارات مطالعات تاریخ معاصر ایران.
- کیانی، مصطفی. (۱۳۸۶). معماری دوره پهلوی اول دگرگونی، اندیشه‌ها پیدایش و شکل‌گیری معماری دوره بیست‌ساله معاصر ایران. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران.
- وطنخواه، محسن و اقوامی، عارف. (۱۳۹۳). مجموعه مصوبات شورای عالی شهرسازی و معماری ایران (از بدو تاسیس تا پایان سال ۱۳۹۲). آزادپیم.
- هدایت، مهدی قلی. (۱۳۴۴). *خاطرات و خطرات: توشه‌ای از تاریخ شش پادشاه و گوشه‌ای از دوره زندگی من*. زوار.
- Ahmandnezhad, M. S., Bavar, C., & Ziabakhsh, N. (2024). Principles of Evolutions in the Pattern of Tehran Houses; Pahlavi I, Pahlavi II, and Post-Revolution Periods. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 16(45), 95-107. <https://doi.org/10.22034/aaud.2023.361773.2715>
- Azad, S. P., Morinaga, R., & Kobayashi, H. (2018). Effect of housing layout and open space morphology on residential environments—applying new density indices for evaluation of residential areas case study: Tehran, Iran. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 17(1), 79-86. <https://doi.org/10.3130/jaabe.17.79>
- Azad, E., & Sadeghi Pei, N. (2011). *Architectural design, residential house design*. Fatemi.
- Amaturio, E., Costagliola, S., & Ragone, G. (1987). Furnishing and status attributes: A sociological study of the living room. *Environment and Behavior*, 19(2), 228–249. <https://doi.org/10.1177/0013916587192008>
- Ansari, H. (2019). *An analysis of contemporary Iranian architecture*. Sabzan.
- Ayazi, R., Armaghan, M., & Khansari, S. (2024). Evaluation of the Effect of Lifestyle Components on the Spatial Structure of the Contemporary House; Case Study: Qazvin City. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 17(47), 57-72. <https://doi.org/10.22034/aaud.2024.357193.2704>
- Babakhani, A., Yazdanfar, A., & Norouzian-Maleki, S. (2021). The interaction of lifestyle and housing and their reflection in the interior spaces, Case study of Armenians' houses in Tehran. *Journal of Iranian Cultural Research*, 14(2), 155-189. <https://doi.org/10.22035/jicr.2021.441>
- Bemanian, M, R., & Zandi, M. (2017). *Iranian housing and lifestyle*. First and last.
- Bani Masoud, A. (2009). *Contemporary architecture of Iran in the struggle between tradition and modernity*. Art Publication of Architecture of the Century.
- Bani Masoud, A. (2021). *Contemporary architecture of Iran*

تصویر ۷. رابطه سبک زندگی و سازمان فضایی در خانه‌های دوره پهلوی ارومیه. مأخذ: نگارندگان.

تصویر ۸. خصوصیات فضای نشیمن دوره پهلوی ارومیه. مأخذ: نگارندگان.

from 1304 until now. Kasari Publishing House.

- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgment of Taste*. Harvard University Press.
- Cromley, E. C. (1990). *Alone together: A history of New York early apartments*. Cornell University Press.
- Ebrahimi, G., Soltanzadeh, H., & Mirshahzadeh, S. (2017a). The Impact of Modern Lifestyle on the Architecture of the Houses Built in Hamedan in the First Pahlavi Regime. *Urban and Rural Management*, 16(47), 505-522. <http://ijurm.imo.org.ir/article-1-1786-fa.html>
- Ebrahimi, G., Soltanzadeh, H., & Keramati, G. (2017b). The Reflection of the West Culture in the Life Style and the Architecture of the Houses in the Late Qajar Dynasty in Hamadan. *Bagh-e Nazar*, 14(47), 29-38.
- Ehsani Oskouei, S. F., & Mahdinejad, J. E. (2024). Developing a Conceptual Model Exploring Design Qualities of Residential Apartment Rooms Relevant to the Lifestyle of Young Iranian Women. *Journal of Woman in Culture and Arts*, 16(1), 85-110. <https://doi.org/10.22059/jwica.2024.360335.1953>
- Elahizadeh, M. H., & Sirousi, R. (2014). Modeling housing based on Islamic lifestyle. *Quarterly Journal of Religious Lifestyle*, 1(1), 35-52. <http://noo.rs/ZdOh2>
- Fazeli, N. (2008). Modernity and Housing. *Journal of Iranian Cultural Research*, 1(1), 25-63. <https://doi.org/10.7508/ijcr.2008.01.002>
- Generalov, V. P., & Generalova, E. M. (2020). *Influence of human lifestyle on creating typological structure of residential urban environment*. In *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering* (Vol. 775, p. 012045). IOP Publishing. <https://doi.org/10.1088/1757-899X/775/1/012045>
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity: self and society in the late modern age*. Stanford University Press.
- Ghobadian, V. (2013). *Theories and styles in contemporary Iranian architecture*. Royal Architecture Publishing Institute.
- Haeri Mazandarani, M. R. (2009). *House in culture nature of Iran*. Architectural Urbanization and Study Center Publications.
- Hendou, M., Ivani, H., Nourtaghani, A. (2021). Investigating the effect of changes in the spatial system of houses in Mashhad on contemporary lifestyle. *Haft Hesr Journal of Environment Studies*, 9(36), 35-58. <http://dx.doi.org/10.52547/hafthesar.10.36.5>
- Kakavand, A., Soheili, J. A., & Pour Dehghan, H. (2023). Explaining the Foundations of Nationalism in Second Pahlavi Period Architecture; based on the Theory of Changing Artistic Discourse. *National Studies Journal*, 24(95), 169-185. <https://www.doi.org/10.22034/rjnsq.2023.387808.1482>
- Kamel Nia, H., & Mahdavi Nejad, M. J. (2011). *Acquaintance with contemporary architecture from east to west, examining the basics of concepts and the roots of its formation*. Royal Architecture Publishing Institute.
- Kami Shirazi, S. M., Soltanzadeh, H., & Habib, F. (2018). The effect of lifestyle on the spatial organization of residential architecture in Iran (case study: kitchen between 1304 and 1357 AH). *Women's Journal*, 9(24), 33-70.
- Kharazmi, Z., & Moradi, Y. (2023). The effectiveness of Shia doctrines on the lifestyle of young people; Case study: Qom University students. *Journal of Countries Studies*, 1(3), 489-510. <https://doi.org/10.22059/jcountst.2023.357390.1026>
- Khorsandnikoo, M., & Sabokro, D. (2023). An Investigation of the Effect of Power Structure on the Architecture in the First Pahlavi Period. *Bagh-e Nazar*, 20(124), 83-92. <https://doi.org/10.22034/bagh.2023.371325.5295>
- Kooti, J., Sabernejad, J., & Matin, M. (2024). Investigating the Spatial Structure of Tehran's Late Qajar and Early Pahlavi Houses Using the Criteria of the Iranian House Model with a Focus on the Hierarchy of Access. *Bagh-e Nazar*, 21(133), 43-56. <https://doi.org/10.22034/bagh.2024.403828.5404>
- Mises, P. V. (2015). *Elements of Architecture: From Form to Place + Tectonics* (S. Ayvazian, trans.). University of Tehran. (Original work published 2013)
- Mirgozar Langaroudi, S. S., Nourouz Borazjani, V., Mansouri, B., & Zaimaran, M. (2019). Narrative of the Other: Approaching "The Other", Studying Iranian Contemporary Architecture (From Architects' Point of View). *Bagh-e Nazar*, 16(77), 59-72. <https://doi.org/10.22034/bagh.2019.189611.4155>
- Mohajer Milani, A., & Aeinifar, A. (2021). The Role of Regulation in Tehran's Housing Transformation. *Journal of Fine Arts: Architecture & Urban Planning*, 25(4), 31-41. <https://doi.org/10.22059/jfaup.2021.207144.672472>
- Naderi, A. (2022). Ethnography of NEET's life style in Tehran. *Journal of Iranian Cultural Research*, 15(4), 123-151. <https://doi.org/10.22035/jicr.2023.3015.3348>
- Nejadpour, S., Parsai, H., & Yazdan Panah, M. A. (2022). A study of Forough Farrokhzad and Simin Behbahani's poems based on Alfred Adler's lifestyle theory. *Journal of the Stylistics of Persian Poem and Prose (Bahar-e- Adab)*, 3(15), 117-99. <https://doi.org/10.22034/bahareadab.2022.15.6307>
- Rahimnia, R., Zamanifard A., & Gharaati M. A. (2017). Survey on Historical Evolution for Activity of Craftsmen in Architecture and Conservation Process by Focusing on Written Resources. *Maremat & Memari-e Iran*, 7(13), 19-34. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.23453850.1396.7.13.1.5>
- Rapoport, A. (1969). *House Form and Culture*. Prentice-Hall.
- Rapoport, A. (1998). Using "culture" in housing design. *Housing and Society*, 25(1-2), 1-20. <https://doi.org/10.1080/08882746.1998.11430282>

- Rezaei, M., Rafiei, S., Shafiei, M., & Shekari, M. (2022). Analysis and evaluation of the architecture of Iranian houses in the first and second Pahlavi periods 1304-1357. *National Conference On Knowledge Based Urban Development and Architecture*.
- Safaeipour, H. (2022). Historical Monuments as an Architectural Design School: Understanding the Connection of Contemporary Master Masons of Isfahan with the Historical Monuments of the City. *Journal of Iranian Architecture Studies*, 9(18), 49-70. <http://noo.rs/ygyzC>
- Sardari, M., Zare, L., Talaei, A., & Ghobadian, V. (2023). Architectural Stylistics of Second Pahlavi Period, with approach of Evaluating the Building's Physical Behavior in each Style. *Urban Futurology*, 3(2), 115-131. <https://doi.org/10.30495/uf.2023.1984061.1117>
- Saruwono, M., Zulkiflin, N. F., & Mohammad, N. M. N. (2012). Living in living rooms: furniture arrangement in apartment-type family housing. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 50, 909-919. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.092>
- Sedaghati, A. A. (2024). Study on the Changes in the Concept of House under the New Urban Lifestyle with an Islamic Approach. *Haft Hesar Journal of Environment Studies*, 9(1), 169-187. <http://dx.doi.org/10.52547/caiuj.9.1.520>
- Sheikh Akbari, N., Soheili, J., & Armaghan, M. (2024). Analyzing the effect of modern lifestyle on the spatial Integration of extroverted houses of the second Pahlavi period in Tehran by using the Space syntax technique. *Haft Hesar Journal of Environmental Studies*, 12(46), 71-96. <http://hafthesar.iauh.ac.ir/article-1-1982-fa.html>
- Shoormeij, M. (2023). History transition city and urbanism in the Iran Safavid period until the end of the PahlaviI. *History Of Persian Art in The Islamic Period*, 1(2), 109-124. <https://doi.org/10.22080hpa.2024.27189.1013>
- Taslimi Tehrani, R. (2023). The Rising of new middle class in Iran (focusing on architecture and literature fields). *Iranian Journal of Sociology*, 23(4), 95-117. <https://www.doi.org/10.22034/jsi.2023.556175.1596>
- Wright, G. (1983). *Building the dream: A social history of housing in America*. MIT Press.
- Yazdanfar, A., & Faryabi, F. (2021). life style effect on housing spatial organization (Case study: Kerman). *Journal of Architecture in Hot and Dry Climate*, 8(12), 197-221. <https://doi.org/10.29252/ahdc.2021.14049.1352>
- Yazdani Rostam, F., & Khalilian, S. (2021). Investigating the effect of nationalism on the architecture of Iranian universities during the Pahlavi period. *3rd National Conference on knowledge Based urban Development and Architecture*.
- Younesi, G., Armaghan, M., & Saghafi, M. J. (2023). The Reflection of Lifestyle Changes in Housing Architecture of Different Occupational Classes of Iranian Oil-Based Company Towns before the 1970s (Case Study: Abadan Company Town). *Bagh-e Nazar*, 20(118), 23-36. <https://www.doi.org/10.22034/bagh.2022.349486.5219>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

COPYRIGHTS

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the Bagh-e Nazar Journal. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

نحوه ارجاع به این مقاله:
کریمزاده، سحر؛ پاکدل فرد، محمدرضا؛ مطیعی، بابک و درسخوان، رسول. (۱۴۰۳). واکاوی تأثیر سبک زندگی بر سازمان فضایی خانه‌های معاصر ایران (نمونه موردی: فضای نشیمن در خانه‌های دوره پهلوی ارومیه). *باغ نظر*, ۲۱(۱۴۰)، ۶۱-۷۸.

DOI: 10.22034/BAGH.2024.466500.5632

URL: https://www.bagh-sj.com/article_210986.html

